Rekomendacje zmian przepisów prawa oświatowego w obszarze branżowym górniczo-hutniczym

opracowane w ramach projektu „Kształcenie dualne -dobry start w zawodach branży górniczo-hutniczej”

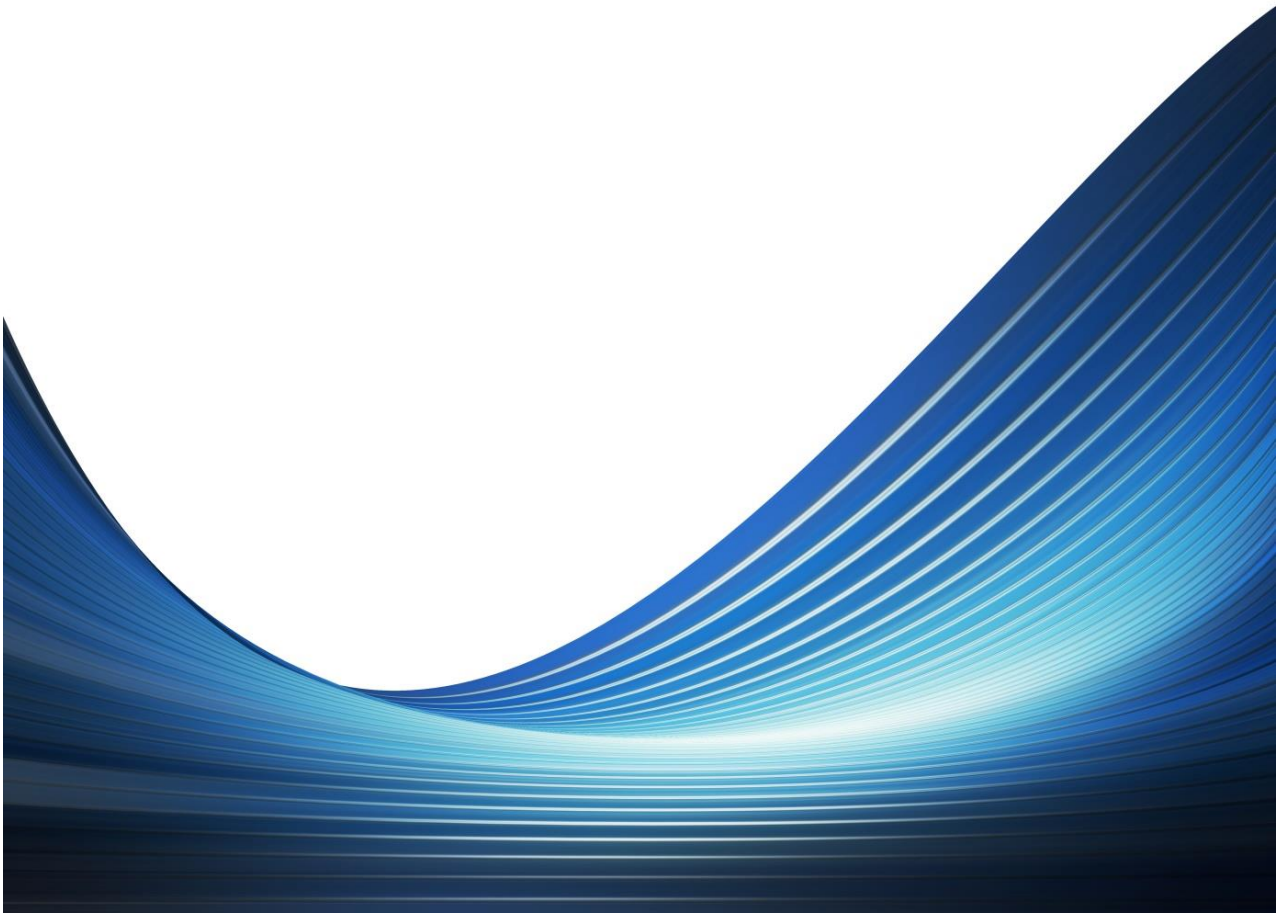

SPIS TREŚCI

1 Słownik 2

2 Opis branży hutniczo-odlewniczej 5

3 Opis branży górniczo-wiertniczej 7

4 DOKUMENTY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA REKOMENDACJI 8

4.1 Dokumenty projektu 8

4.2 Akty prawne 9

5 Rekomendacje zmian w zakresie kształcenia zawodowego w zawodach branży górniczo-hutniczej 11

5.1 Rekomendowane obszary zmian 11

5.1.1 Zmiany w przepisach dotyczące pracodawców ułatwiające realizację praktycznej nauki zawodu : 12

5.1.2 Rekomendacje w zakresie rozwiązań finansowania szkolnictwa branżowego 12

5.1.3 Rekomendacje w zakresie trwałości kooperacji między środowiskiem edukacyjnym i środowiskiem pracodawców: 13

5.1.4 Rekomendacje w zakresie regulacji prawnych kształcenia zawodowego w Polsce. 16

5.1.5 Rekomendacje w zakresie warunków i organizacji zajęć praktycznych w rzeczywistych warunkach pracy 18

5.1.6 Rekomendacje w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu. 19

5.1.7 Rekomendacje w zakresie wypracowania modelu zachęt dla pracodawców angażujących się w proces kształcenia zawodowego 19

6 Rekomendowane uregulowania szczegółowe 20

6.1 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. 2019, poz. 325). 20

6.2 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. 2019, poz. 391) 21

6.3 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. 2019, poz. 652). 22

6.4 Do Obwieszczenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (M.P. 2019, poz. 276). 23

6.5 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. 2019, poz. 1717). 24

6.6 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego albo dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. z 2019, poz. 1731). 24

6.7 Do art. 6 ustawy Karta Nauczyciela, ... 28

6.8 Rekomendacje w zakresie przygotowania materiałów dydaktycznych 29

6.9 Rekomendacje szczegółowych rozwiązań w obszarze dodatkowych umiejętności zawodowych 30

1 SŁOWNIK

W ramach rekomendacji zaleca się stosowanie we wszystkich dokumentach w zakresie kształcenia zawodowego/branżowego jednolitego słownictwa zgodnego z obowiązującą dokumentacją programową.

Prawo oświatowe - Ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw Dz.U z 2018 r. poz. 2245

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa branżowego – usystematyzowany układ tabelaryczny obejmujący w szczególności wykaz branż i przyporządkowanych do nich zawodów z uwzględnieniem nazw oraz symboli cyfrowych zawodów oraz wykaz kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie. Klasyfikacja zawodów szkolnictwa branżowego stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacja Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 316).

Zawód – należy przez to rozumieć zawód określony w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, w tym również zawód o charakterze pomocniczym.

Podstawa programowa kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego – uporządkowany zestaw obowiązkowych:

- celów kształcenia, odnoszących się do zadań zawodowych przyporządkowanych do kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie,
- treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia, niezbędnych dla poszczególnych kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie,
- kryteriów weryfikacji ww. efektów, umożliwiających ustalenie kryteriów ocen i wymagań egzaminacyjnych,
- wymagań dotyczących warunków realizacji kształcenia w zawodzie, w tym wyposażenia i sprzętu niezbędnego do realizacji kształcenia w poszczególnych kwalifikacjach,
- wymagań dotyczących minimalnej liczby godzin kształcenia zawodowego w kwalifikacjach wyodrębnionych w danym zawodzie, z podziałem na jednostki efektów kształcenia.

Podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego określone są w załącznikach do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 991)

Branża – grupa zawodów szkolnictwa branżowego, przyporządkowana ze względu na specyfikę umiejętności zawodowych lub zakres w jakim umiejętności te są wykorzystywane podczas wykonywania zadań zawodowych;

Program nauczania zawodu – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, w formie oczekiwanych efektów kształcenia, uwzględniający wyodrębnienie kwalifikacji w zawodzie, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe; program nauczania zawodu zawiera także programy nauczania do poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, ustalonych przez dyrektora szkoły.

Dodatkowe umiejętności zawodowe (duz) – umiejętności wykraczające poza podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, których nabycie przez uczniów w trakcie nauki w szkole lub słuchaczy kursów umiejętności zawodowych zwiększa ich szanse na przyszłe zatrudnienie w danym zawodzie, zawierające zestawy celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych w odniesieniu do tych umiejętności;

Kwalifikacyjny kurs zawodowy (kkz) - zgodnie z art. 4 pkt. 35 ustawy Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm.) kurs,

którego program nauczania uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego w zakresie jednej kwalifikacji, którego ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji.

Program kwalifikacyjnego kursu zawodowego – program nauczania zawierający opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego dla kwalifikacji nauczanej na danym kwalifikacyjnym kursie zawodowym. Zawartość programu nauczania określono w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca

2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. poz. 652);

Kurs umiejętności zawodowych (kuz) - zgodnie z art. 4 pkt. 35a ustawy Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm.) kurs, którego program nauczania uwzględnia:
a) podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego w zakresie jednej z jednostek efektów kształcenia wyodrębnionych w ramach danej kwalifikacji albo b) efekty kształcenia właściwe dla dodatkowych umiejętności zawodowych określone załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 991).

Program kursu umiejętności zawodowych – program nauczania zawierający:

- nazwę kursu umiejętności zawodowych;
- czas trwania, liczbę godzin kształcenia i sposób jego organizacji;
- wymagania wstępne dla uczestników z uwzględnieniem szczególnych uwarunkowań związanych z kształceniem w danej kwalifikacji, określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego;
- cele kształcenia i sposoby ich osiągania, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy uczestników, w zależności od ich potrzeb i możliwości;
- plan nauczania określający nazwę zajęć oraz ich wymiar;
- treści nauczania w zakresie poszczególnych zajęć;
- opis efektów kształcenia;
- wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych;
- sposób i formę zaliczenia.

Otoczenie społeczno-gospodarcze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe – należy przez to rozumieć pracodawców, organizacje pracodawców, przedsiębiorców, organizacje przedsiębiorców, samorządy gospodarcze lub inne organizacje gospodarcze, stowarzyszenia lub samorządy zawodowe, sektorowe rady ds. kompetencji, szkoły wyższe.

Sektorowa Rada ds. Kompetencji - rada, o której mowa w art. 4c ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2018 r., poz. 110 z późn. zm.). Rada o funkcji opiniodawczo-doradczej

działająca przy Prezesie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) wspierająca PARP w działaniach mających na celu dostosowanie kształcenia do zapotrzebowania gospodarki, w szczególności przez włączenie przedsiębiorców będących pracodawcami w system identyfikacji i prognozowania potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na rynku pracy oraz stwarzanie warunków do aktywnej współpracy przedsiębiorców z poszczególnych sektorów
gospodarki z uczelniami oraz podmiotami, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe. Zadania Rady określone są w art. 4e ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2018 r., poz. 110 z późn. zm.)

2 OPIS BRANŻY HUTNICZO-ODLEWNICZEJ

Przemysł metalurgiczny jest jedną z naj istotniejszych gałęzi polskiego przemysłu. Produkcja w polskiej branży metalurgicznej wzrastała w ciągu ostatnich lat, ale najbliższe lata już nie są tak obiecujące. Od początku stycznia do końca września 2019r., udział importu w zużyciu jawnym wyrobów stalowych w Polsce wyniósł aż 74 proc. co wynika z wyliczeń Hutniczej Izby Przemysłowo-Handlowej (HIPH). To nie są optymistyczne wnioski. Polska energetyka nie przestawi się szybko na źródła odnawialne, a cena uprawnień do emisji CO2 będzie rosnąć. Za trzy, cztery lata w Polsce mogą zgasnąć wszystkie wielkie piece. Tymczasem stal to strategiczny produkt dla państwa. Polski przemysł metalurgiczny, posiadający długoletnią tradycję, stanowi ważny element przetwórstwa oraz wszystkich gałęzi gospodarki. Większość, przedsiębiorstw ok. 23%, ma swoją siedzibę na terenie woj. śląskiego. W porównaniu do średniej krajowej, w branży metalurgicznej dominują bardzo duże przedsiębiorstwa. Wyroby metalurgiczne stanowią znaczącą pozycję w polskich obrotach handlowych, odnotowano jednak odpływ inwestycji zagranicznych z tej branży. Surowce mineralne zapewniają państwu wysoki poziom rozwoju technologicznego oraz gwarantują zaspokojenie zapotrzebowania na energię, materiały budowlane i inne produkty, stanowiące podstawę przemysłu. Zatem sektor metalurgiczny wpływa na stan krajowej gospodarki. Stały dostęp do odpowiedniej ilości surowców o pożądanej jakości jest istotnym czynnikiem zapewniającym zrównoważony rozwój i ciągłość procesów gospodarczych. Przemysł metalurgiczny,
jest jedną z ważniejszych gałęzi przemysłu przetwórczego i zajmuje się przygotowaniem wydobytych z ziemi rud do uzyskania z nich czystego metalu, rafinacją metali, obróbką cieplną i chemiczno-cieplną (hartowanie itp.),odlewaniem

w celu nadawania im określonych kształtów oraz produkcją stopów. Przemysł metalurgiczny można podzielić na hutnictwo żelaza i hutnictwo metali nieżelaznych. W Polskich warunkach zdecydowana większość produkcji hutniczej przypada na stal (91%). Zauważalna jest także produkcja miedzi (7%).

Udział pozostałych metali w branży wynosi poniżej 1%. Od 2009 roku, kiedy zamknięta została huta aluminium w Koninie, Polska nie posiada na swoim terytorium żadnej huty aluminium. Duża część przedsiębiorstw działających w tej branży to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Odsetek ten jest jednak wyraźnie niższy, niż w ogólnopolskiej średniej dla wszystkich przedsiębiorstw (ok. 95%). Tendencja ta jest zachowana także w pozostałych kategoriach – w sektorze metalurgicznym istnieje więcej dużych firm, niż średnio w polskiej gospodarce. W przedziale 10-49 jest to 16% firm (dla całej gospodarki ok. 4%), w przedziale 50-249 - 7 % (odpowiednio 0,8%) a firm największych, posiadających ponad 250 pracowników, jest 3%, w porównaniu do 0,13% dla całej gospodarki. Przemysł hutniczy w ostatnich latach przeszedł ogromne zmiany. Ostrzejsza konkurencja na światowych rynkach i postęp technologiczny wymusiły wzrost nakładów kapitałowych na inwestycje i poszukiwanie rozwiązań wzrostu wydajności produkcji przy jednoczesnym spadku jednostkowych kosztów wytwarzania. Hutnictwo w Polsce wycofało przestarzałą technologię wytopu stali w piecach martenowskich i zainwestowało w nowoczesne ciągi technologiczne. Charakterystyczny dla gospodarki rynek konsumenta wymusił wzrost jakości wyrobów. Koniec ubiegłego wieku i obecny to także nieustanie rosnące wymogi w zakresie ochrony środowiska. Koszty ochrony środowiska w ostatnich latach ciągle rosną. Kluczowym aspektem w sektorze stalowym jest emisja dwutlenku węgla. Po wstąpieniu Polski do UE znacznie zwiększył się zakres odpowiedzialności przemysłu za środowisko. Wymogi ekologiczne wymusiły działania zmniejszające negatywne oddziaływanie przedsiębiorstw. W nowych uwarunkowaniach rosną nakłady na unowocześnienie produkcji.

Od 1 września 2019 zawód technik hutnik został zastąpiony zawodem technik przemysłu metalurgicznego. W branży metalurgicznej (MTL) polskim na poziomie 3 i

4 funkcjonuje kilka zawodów nauczanych w systemie formalnym i nieformalnym, a wymagane kwalifikacje występujące na rynku pracy mają charakter kształcenia modułowego. Wszystkie kwalifikacje zawodowe objęte systemem kształcenia

formalnego na poziomie szkoły średniej (3 i 4) posiadają nowe podstawy programowe zweryfikowane w 2019 roku. Według podstawy programowej do wykonywania zadań

zawodowych technika odlewnika oraz technika przemysłu metalurgicznego, jest niezbędne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Celem kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe powinien legitymować się pełnymi kwalifikacjami zawodowymi, a także być przygotowany do uzyskania niezbędnych uprawnień zawodowych.

3 OPIS BRANŻY GÓRNICZO-WIERTNICZEJ

Sektor wydobywczy w kraju jest jednym z ważniejszych dla gospodarki. Wśród branż budujących PKB w Polsce górnictwo zajmuje wysokie, czwarte miejsce. W 2017 r. przemysł wydobywczy i około wydobywczy wygenerował bezpośrednio 5,4 proc. krajowego PKB. Branżę górniczą w kraju tworzą firmy zajmujące się min. wydobyciem kopalin, firmy usługowe, producenci maszyn i urządzeń górniczych.

W 2017 roku krajowe górnictwo odpowiadało za wydobycie blisko 500 mln ton kopalin, w tym ponad 300 mln Mg kopalin skalnych, blisko 120 mln Mg kopalin energetycznych (stałych - węgiel kamienny i brunatny), 33 mln Mg rud kopalin metalicznych oraz 5,3 mln Mg kopalin chemicznych. Zasoby kopalin w granicach obowiązujących koncesji na wydobywanie wynoszą około 60 mld Mg, w tym ponad 20 mld ton kopalin skalnych, blisko 24 mld kopalin energetycznych (stałych - węgiel kamienny i brunatny), 1,7 mld Mg rud kopalin metalicznych oraz 15 mld Mg kopalin chemicznych.

W górnictwie polskim na poziomie PRK 3 i 4 funkcjonuje kilka zawodów nauczanych w systemie formalnym i nieformalnym, a wymagane kwalifikacje występujące na rynku pracy górniczym i około górniczym mają charakter kształcenia modułowego. Wszystkie kwalifikacje zawodowe objęte systemem kształcenia formalnego na poziomie szkoły średniej (3 i 4) posiadają nowe podstawy programowe zweryfikowane w 2019 roku. Według podstawy programowej do wykonywania zadań zawodowych górnika, jest niezbędne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Od roku szkolnego 2017/2018 kształcenie w zawodzie górnik eksploatacji podziemnej (811101), górnik eksploatacji odkrywkowej (811102), górnik eksploatacji otworowej (811301) jest realizowane w klasach I 3-letniej branżowej szkoły I stopnia.

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie górnik eksploatacji podziemnej, odkrywkowej i otworowej po potwierdzeniu kwalifikacji odpowiednio GIW.02, GIW.03. i GIW.01. może uzyskać dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie technik górnictwa podziemnego, odkrywkowego lub otworowego po potwierdzeniu kwalifikacji odpowiednio GIW.09, GIW.07 i GIW.08 oraz uzyskaniu wykształcenia średniego lub średniego branżowego. Podobna sytuacja jest w zawodzie technik wiertnik w kwalifikacjach GIW.12 oraz GIW.13 oraz zawodzie technik przeróbki kopalin stałych oraz kwalifikacji GIW.05 oraz GIW.11. Ponadto istnieje możliwość kształcenia w ww. zawodach na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie ww. kwalifikacji.

W art. 58 ust. 1 i 2 Prawo geologiczne i górnicze, ustawodawca określił czynności, których wykonywanie wymaga stwierdzenia posiadania kwalifikacji do wykonywania tych czynności w drodze świadectwa wydanego przez dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego albo Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

W ramach realizowanego projektu opracowano niniejsze rekomendacje w zakresie ciągłej potrzeby wsparcia i modyfikacji kształcenia zawodowego.

4 DOKUMENTY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA REKOMENDACJI

4.1 DOKUMENTY PROJEKTU

Rekomendacje w zakresie wspierania regulacji kształcenia zawodowego w Polsce w branży, której dotyczył projekt w szczególności oparto na dokumentach i materiałach z projektu „Kształcenie dualne - dobry start w zawodach hutniczo-odlewniczych” tj. :

- Sprawozdaniu z realizacji pilotażu modelowego programu praktycznej nauki zawodu za cały okres pilotażu;
- Sprawozdania eksperta ds. opracowania zasad zapewnienia jakości kształcenia praktycznego realizowanego u pracodawców wraz z narzędziem ich weryfikacji w branży hutniczo-odlewniczej - technik hutnik;
- Sprawozdaniu opiekunów stażysty/praktykanta w zawodzie technik hutnik w KGHM Polska Miedź S. A. z pilotażu modelowego programu praktycznej nauki zawodu w zawodzie technik hutnik;
- Sprawozdaniu Szkolnych Liderów pilotażu w zawodzie technik hutnik z pilotażu modelowego programu praktycznej nauki zawodu w zawodzie technik hutnik;

- Raportu z przeprowadzonego działania pn. Przeprowadzenie Dialogu w zakresie współpracy szkoła-pracodawca w obszarze branżowym górniczo-hutniczym realizowanego w ramach projektu pn.: „Kształcenie dualne – dobry stary w zawodach branży górniczo-hutniczej" finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO WER. Dialog przeprowadzonego w formie badania ankietowego – opracowano formularz ankiety;
- Notatki ze spotkania 6.11.2018 w ramach realizacji projektu POWER: „Kształcenie dualne – dobry start w zawodach branży górniczo-hutniczej";
- Na podstawie uwag uczestników do realizacji modelowego programu praktycznej nauki zawodu;
- Na podstawie propozycji zgłoszonych przez ekspertów, autorów, nauczycieli i pracodawców uczestniczących w projekcie(platforma moodle).

4.2 AKTY PRAWNE

Analizę sytuacji prawnej i rekomendacje przygotowano na podstawie najważniejszych, obowiązujących przepisów prawnych dotyczących Kształcenia Zawodowego:

- Obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 maja 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo oświatowe Dz.U. z 2019 r. poz. 1148
- Ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw Dz.U z 2018 r. poz. 2245
- Ustawy z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2016 poz. 668
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2020 Dz.U. z 2019 r. poz. 2446
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego Dz.U. z 2019 r. poz. 1536
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego Dz.U. z 2019 r. poz. 991

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych Dz.U. z 2019 r. poz. 652
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu Dz.U. z 2019 r. poz. 644
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu Dz.U z 2019 r. poz. 391
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu Dz.U z 2017 r poz.1644
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie akredytacji kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych Dz.U. z 2019 r. poz. 1692
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych Dz.U. z 2019 r. poz. 1533
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych Dz.U. z 2019 r. poz. 652
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2019 r. w sprawie ramowych statutów: publicznej placówki kształcenia ustawicznego oraz publicznego centrum kształcenia zawodowego Dz.U z 2019 r. poz. 0320
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych Dz.U z 2017 r poz.1632
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół Dz.U. z 2019 r. poz. 639
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół Dz.U. z 2019 r. poz. 639
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych Dz.U z 2019 r. poz. 0373
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego Dz.U z 2019 r. poz. 0325
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego Dz.U z 2019 r. poz. 0316

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych Dz.U. z 2019 r. poz. 2468
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu zawodowego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Dz.U. . z 2019 r. poz. 1707
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o odbyciu stażu uczniowskiego Dz.U. z 2019 r. poz. 1583
- Obwieszczenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy M.P. 2019 poz. 276 M20190276.pdf
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2019 r. w sprawie ramowych statutów: publicznej placówki kształcenia ustawicznego oraz publicznego centrum kształcenia zawodowego Dz.U z 2019 r. poz. 0320
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego Dz.U z 2019 r. poz. 0316
- Ustawy z dnia 16 maja 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2019 poz. 1043.

5 REKOMENDACJE ZMIAN W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W ZAWODACH BRANŻY GÓRNICZO-HUTNICZEJ

5.1 REKOMENDOWANE OBSZARY ZMIAN

1. Zmiany w przepisach u pracodawców ułatwiające realizację praktycznej nauki zawodu;
2. Rozwiązania w obszarze finansowania szkolnictwa zawodowego, polegające na powiązaniu mechanizmów finansowania z faktycznymi kosztami kształcenia;
3. Trwałość kooperacji między środowiskiem edukacyjnym i środowiskiem pracodawców;
4. Regulacje w zakresie kształcenia zawodowego w Polsce;

5. Warunki i organizacjia zajęć praktycznych w technikum w rzeczywistych warunkach pracy we współpracy szkoła- ckp - pracodawca;
6. Angażowanie pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu;
7. Wypracowanie modelu zachęt dla pracodawców angażujących się w proces kształcenia zawodowego.

5.1.1 Zmiany w przepisach dotyczące pracodawców ułatwiające realizację praktycznej nauki zawodu :

- wsparcie prawne dla pracodawców mające ułatwić im nawiązywanie współpracy ze szkołami w branży metalurgicznej (hutniczo-odlewniczej) np.: w postaci ośrodków, placówek do tego powołanych-dedykowanych i działających na ich terenie;
- przygotowanie i upublicznienie przykładowych wzorów dokumentacji kształcenia dualnego zawodowego, (model pracodawca-szkoła-CKZ) oraz gotowych, wzorcowych treści umów szkoła – pracodawca;
- większe wykorzystanie możliwości działań specjalistycznych Centrów Kształcenia Zawodowego (praktycznego) w polskim systemie edukacji zawodowej;
- przygotowanie placówek oświatowych i ośrodków które będą działały poza szkołą do przeprowadzania egzaminów zawodowych całorocznych.
- Jednym z podstawowych wniosków w ramach szeroko zakrojonych dyskusji towarzyszących opracowywaniu programów nauczania dla zawodów branży górniczo-hutniczej było stwierdzenie, że dobrą praktyką byłoby wprowadzenie obowiązku realizacji części zajęć praktycznych dla uczniów szkół górniczych **w sztolniach szkoleniowych**

5.1.2 Rekomendacje w zakresie rozwiązań finansowania szkolnictwa branżowego

- zwiększyć nakłady finansowe na zawody z branży górniczo-hutniczej ze względu na niszowość w/w zawodów w Polsce. Finansowanie szkolnictwa zawodowego z subwencji oświatowej jest obecnie zbyt sztywne, nie uwzględnia swoistych potrzeb rozmaitych profilów szkolenia zawodowego, w branży hutniczo-odlewniczej tzn. uwzględniające „Dodatkowe Umiejętności Zawodowe" które w w/w branżach są i będą bardzo kosztowne;
- umożliwić w ramach kształcenia zawodowego praktycznego, prowadzenie działalności usługowej na rzecz osób fizycznych zwolnionej od opodatkowania, co obniży znacznie koszt kształcenia;

- stworzyć zachęty finansowe dla pracodawców którzy przyjmą uczniów na kształcenie dualne, aby zachęcić większą grupę do współpracy;
- ustanowić stypendia dla uczniów technikum, całkowicie lub w dużej części refundowanych przez państwo, by w ten sposób zachęcić młodzież do wyboru nauki zawodu w branży na wzór pracownika młodocianego;
- wspomóc pracodawców, poprzez dofinansowanie szkoleń dla instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz opiekunów w zakładach pracy którzy uczestniczą w procesie nauki kształcenia praktycznego uczniów na poziomie technika;
- refundować pracodawcom wynagrodzenia opiekuna stażysty w zakresie odpowiadającym delegowaniu go do zadań związanych z opieką nad grupą
- stażystów (wysokość wynagrodzenia nalicza się proporcjonalnie do liczby godz. stażu zrealizowanych przez uczniów;
- refundować pracodawcy dodatek do wynagrodzenia opiekuna stażysty w wysokości nie przekraczającej 10% jego zasadniczego wynagrodzenia wraz ze wszystkimi składnikami wynagrodzenia wynikającego ze zwiększonego zakresu zadań (opieka nad grupą stażystów, praktykantów, uczniów);
- refundować pracodawcy wynagrodzenia opiekuna stażysty, który będzie pełnił funkcję instruktora praktycznej nauki zawodu i dla którego praca z uczniami będzie stanowić podstawowe zajęcie.

5.1.3 Rekomendacje w zakresie trwałości kooperacji między środowiskiem edukacyjnym i środowiskiem pracodawców:

- powołanie Centralnego Ośrodka Kształcenia Zawodowego, który służyłby pracodawcom i nauczycielom pomocą prawną oraz pomocą metodyczną,
- dydaktyczną dla instruktorom praktycznej nauki zawodu, opiekunom i nauczycielom Kształcenia Zawodowego;
- powołanie Szkół Ćwiczeń Kształcenia Zawodowego dla nauczycieli zawodu dedykowane w branży górnicz-hutniczej, w których wykładowcami będą zarówno praktycy, mistrzowie zawodu – np. superbelfrzy itp. jak i teoretycy – fachowcy od edukacji zawodowej. Program powinien odpowiadać nowoczesnym trendom w edukacji zawodowej a nauczyciel powinien być edukowany we wszystkich obszarach potrzebnych do funkcjonowania w szkole;
- wdrożenie innowacyjnego modelu multimedialnej platformy na rzecz Kształcenia Zawodowego, która nie wymaga zmian organizacyjnych ani legislacyjnych;

- powołanie konsultantów branżowych regionalnych, wojewódzkich ds. Kształcenia Zawodowego;
- uzyskanie niezbędnej pomocy ze strony nauczyciela-doradcy metodyka w branży. Nauczyciele zawodu powinni mieć zapewnione solidne przygotowanie
- i wsparcie metodyczne, pomoce dydaktyczne, poznawać nowe metody, niezbędne do pracy z młodzieżą;
- upowszechnianie formuły kształcenia modułowego poprzez np. przygotowanie nowych programów nauczania;
- dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz gospodarki (nowe zawody);
- podejmowanie współpracy z instytucjami i przedsiębiorstwami, które współpracują i wspierają systemy edukacyjne w branży;
- opracowywanie i przygotowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej instytucji pozaoświatowych, mogące spełnić funkcje kształcenia nauczycieli zawodu (staże) w celu szybkiego reagowania na potrzeby rynku pracy w branży metalurgicznej;
- stworzenie miejsc wymiany doświadczeń i oczekiwań szkół branżowych oraz pracodawców w branży;
- zwiększenie dostępu nauczycieli Kształcenia Zawodowego do nowoczesnych technik i technologii w branży;
- bezpłatne studia podyplomowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych w branży metalurgicznej mające na celu przeciwdziałanie brakom kadrowym;
- przygotowanie (portal) wiadomości, które będą w pełni rzeczywistym odzwierciedleniem ryku pracy, a także prognozami dotyczącymi jego rozwoju (dziś ta wiedza jest rozproszona w wielu miejscach i instytucjach, a powinna być upowszechniana przez samorządy, urzędy pracy, dyrektorów szkół)
- przygotowanie narzędzi diagnozy potrzeb lokalnego rynku pracy na rzecz kształcenia zawodowego na poziomie powiatu (zautomatyzowany stały model zakładający agregowanie wszystkich dostępnych danych; czytelna i jasna diagnoza kształcenia zawodowego połączona z interpretacją, badanie potrzeb rynku pracy pod kątem kształcenia zawodowego) oraz przewodnik dla użytkowników i odbiorców których dotyczyłby współudziału w procesie diagnozy i korzystania z wypracowanych wyników (prognoz);

- powołanie Powiatowego Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (władze powiatowe, PUP, PRZ, przedstawiciele szkół branżowych, przedstawiciele organizacji pracodawców – głównie reprezentujących środowisko rzemieślnicze, pracodawcy – rzemieślnicy, publiczne i niepubliczne instytucje rynku pracy) wraz z metodologią opracowania wieloletniego planu rozwoju KZ w powiecie;
- tworzenie i upublicznianie regionalnych strategii rozwoju kształcenia zawodowego;
- zmniejszenie biurokracji w oświacie zawodowej tj. stworzenie dokładnej listy dokumentów dla nauczyciela, wychowawcy, instruktora, opiekuna, pracodawcy w kształceniu dualnym;
- diagnozowanie potrzeb i oczekiwań uczniów w zakresie dostępu do informacji na temat kształcenia oraz planowania kariery zawodowej w porozumieniu i na podstawie opinii pracodawców;
- upublicznienie (narzędzia, materiały, produkty) projektów dofinansowanych z Unii Europejskiej które zostały stworzone i dedykowane dla Kształcenia Zawodowego w ostatnich latach;
- przygotowanie nowych poradników oraz uaktualnienie wiedzy z zakresu pedagogiki, psychologii oraz metodyki nauczania Kształcenia Zawodowego przez MEN/ORE na podstawie najnowszych trendów w pedagogice;
- przygotowanie platformy do wymiany doświadczeń z innymi nauczycielami-sieci Kształcenia Zawodowego, branżowego z pracodawcami;
- przygotowanie multimedialnej platformy – miejsca dostępu do narzędzi diagnozy i promocji kształcenia zawodowego wśród uczniów szkół podstawowych i ich rodziców, forum wymiany informacji między uczniami a pracodawcami;
- stworzenie jednego wspólnego programu doradztwa zawodowego dla uczniów szkół podstawowych, ukierunkowany na kształcenie zawodowe oraz dla uczniów szkół branżowych, ukierunkowany na rozwój kariery zawodowej, a także dla nauczycieli i szkolnych doradców zawodowych;
- przygotowanie i udostępnienie w sieci zasobów wspierających proces doradztwa dla wszystkich grup wiekowych (przygotowanie multimedialnych zasobów dla doradztwa zawodowego);
- stworzenie publikacji dotyczącej wykorzystania multimedialnych narzędzi wsparcia diagnozy na rzecz kształcenia zawodowego lokalnego rynku pracy;

- stworzenie informatora dla pracodawców i samorządów na temat współpracy na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego.

5.1.4 Rekomendacje w zakresie regulacji prawnych kształcenia zawodowego w Polsce.

- stworzenie i aktualizacja darmowych materiałów dydaktycznych, podręczników szkolnych oraz e-booków - nowoczesnych pomocy o obecnie stosowane aktualnie technologie w zakładach pracy procesów tj.: zabiegów, technik, urządzeń,procesów itp.
- podjęcie współpracy z producentami sprzętu, oprogramowania, nadający się do użycia w warunkach szkolnych dla celów edukacyjnych w celu prezentacji, możliwości oraz nauki urządzeń stosowanych w przedsiębiorstwach oraz najnowszych rozwiązań i technologii, co usprawnieni proces kształcenia zawodowego dla uczniów oraz nauczycieli;
- stworzenie dobrze wyposażonych Centrów Kształcenia Zawodowego, których zadaniem byłoby organizowanie procesów osiągania kwalifikacji zawodowych przez uczniów różnych szkół i placówek w regionie. Wyposażenie takich CKZ odwzorowujące najnowsze osiągnięcia techniki i technologii, byłoby wykorzystane również przez szkoły podstawowe i licea ogólnokształcące (np. lekcje pokazowe) oraz w procesach doskonalenia umiejętności zawodowych nauczycieli (współpraca Centrów Kształcenia Zawodowego z Placówkami Doskonalenia Nauczycieli). Dzięki takim możliwościom, uczniowie byliby zachęcani do podjęcia nauki w danym zawodzie w technikum lub szkole policealnej lub na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, a nauczyciel mógłby
- poznaną wiedzę praktyczną przekazywać swoim uczniom na zajęciach lekcyjnych;
- wprowadzenie jednolitego pensum dydaktycznego nauczycieli Kształcenia Zawodowego minimum z 20 godzin do 18 godzin;
- stosowanie we wszystkich dokumentach z zakresu Kształcenia Zawodowego jednolitego słownictwa zgodnego z obowiązującą dokumentacją programową;
- dostosowanie i przygotowanie wg. Załącznika nr 33 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw
- programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego - dodatkowych umiejętności zawodowych związanych z nauczanym zawodem (obecnie branża nie ma tych DUZ-ów)

- ustalenie stawek dla asystenta na egzaminie praktycznym min. w przedsiębiorstwie, zależnych od bezwzględnej liczby przygotowanych stanowisk i czasu za nadzorowanie przebiegu egzaminu zawodowego w branży metalurgicznej. Wysokość stawek musi być realna.
- utworzenie Parku Edukacji Zawodowej, łączącego promocję szkolnictwa zawodowego z rozwojem technologii oraz ideą doradztwa zawodowego;
- wprowadzenie przez MEN systemu wynagrodzeń promującego podnoszenie kwalifikacji i aktualizację wiedzy branżowej przez nauczycieli instruktorów praktycznej nauki zawodu;
- stworzenie sieci współpracy szkół kształcących w danej branży w celu wymiany dobrych praktyk;
- wdrażanie i upowszechnianie nowych technologii w branży;
- opracowywanie i upowszechnianie elastycznych form kształcenia zawodowego osób dorosłych wśród pracodawców;
- stworzenie wyspecjalizowanych ośrodków egzaminacyjnych;
- realizacja usług doradztwa zawodowego z wykorzystaniem narzędzi służących diagnozie kompetencji dorosłych, nabytych podczas edukacji formalnej i pozaformalnej oraz nieformalnego uczenia się;
- gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej o możliwościach kształcenia, szkolenia i zatrudnienia, w tym również w wersji online, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji na lokalnym/ regionalnym rynku pracy;
- prowadzenie współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli w zakresie doskonalenia osób realizujących zadania z zakresu doradztwa zawodowego;
- wypracowanie i upowszechnienie przykładowych rozwiązań w zakresie współpracy szkół zawodowych z wyższymi, w tym przykładowego programu nauczania dla danego zawodu, uwzględniającego współpracę szkół zawodowych z wyższymi w jego realizacji , przykładowej organizacji zajęć dla uczniów przez wykładowców z wykorzystaniem bazy dydaktycznej szkoły zawodowej lub wyższej , propozycji działań mających na celu zapoznawanie uczniów i nauczycieli kształcenia zawodowego z nowymi technikami/ technologiami stosowanymi w danej branży/zawodzie , przykładowych form doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego;
- tworzenie regionalnych np. w Centrach Kształcenia Zawodowego szkolnych punktów informacji i kariery, wyposażonych w odpowiedni sprzęt i materiały

oraz umożliwiających realizację doradztwa dla uczniów, słuchaczy i innych osób dorosłych, w formie grupowej i indywidualnej;

- doposażanie Centrów Kształcenia Zawodowego w nowoczesną bazę technologiczno-dydaktyczną;
- prowadzenie kształcenia ustawicznego w zakresie branży metalurgicznej, w której występuje zapotrzebowanie na pracowników – kwalifikacyjne kursy zawodowe – pełnienie roli ośrodka certyfikującego w oparciu o ustawę o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji;
- utworzenie sieci instytucji, w których osoby uczące się będą mogły przystąpić do egzaminu potwierdzającego nabyte kompetencje w branży;
- przeprowadzanie badań predyspozycji zawodowych uczniów przed wyborem ścieżki kształcenia w poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- utworzenie portalu informacji edukacyjno-zawodowej na poziomie województwa (we współpracy z innymi resortami, szczególnie z Ministerstwem Rozwoju)
- zapewnienie dostępu do informacji na temat: - zapotrzebowania rynku pracy - oczekiwań pracodawców wobec przyszłych pracowników - możliwości, potrzeb i kierunków współpracy;
- utworzenie Funduszu na rzecz Edukacji Zawodowej. Cel utworzenia: – doposażanie szkół, Centów Kształcenia Zawodowego w nowoczesną bazę technologiczno-dydaktyczną – dofinansowanie rozbudowy sieci Centrów Kształcenia Zawodowego (branżowych) – dofinansowanie kosztów prowadzenia praktycznej nauki zawodu u pracodawcy, gratyfikacja finansowa dla pracodawcy, dodatek motywacyjny dla instruktora/nauczyciela praktycznej nauki zawodu – organizowanie i finansowanie staży dla nauczycieli kształcenia zawodowego w celu uaktualniania wiedzy i umiejętności – dodatki motywacyjne dla nauczycieli kształcenia zawodowego zatrudnionych w szkole, w centrum kształcenia praktycznego – finansowanie dodatkowych uprawnień branżowych (np. SEP) dla uczniów szkół zawodowych – dofinansowanie doradztwa zawodowego – analiza rynku pracy .

5.1.5 Rekomendacje w zakresie warunków i organizacji zajęć praktycznych w rzeczywistych warunkach pracy

- standaryzacja sprzętu i wyposażenia obowiązująca na egzaminie zawodowym (nie tylko na dany rok szkolny);

- przygotowanie ośrodków egzaminacyjnych poza szkołą, placówką do przeprowadzania egzaminów zawodowych- całorocznych, tak aby nie zakłócać pracy szkoły i pracodawców;
- inicjowanie współpracy szkół z pracodawcami w branży w tym monitorowanie potrzeb szkół i pracodawców w zakresie współpracy, także w zakresie staży nauczycieli i praktycznej nauki zawodu uczniów, w tym, uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- wprowadzenie doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami i uczelniami oraz ośrodkami doskonalenia nauczycieli.

5.1.6 Rekomendacje w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu.

- informowanie pracodawców o dostępnych formach współpracy ze szkołami (miejsce, portal) oraz korzyściach z nimi związanych;
- organizowanie praktyk pedagogicznych dla przyszłych nauczycieli kształcenia zawodowego oraz nauczycieli stażystów w rzeczywistych warunkach pracy.

5.1.7 Rekomendacje w zakresie wypracowania modelu zachęt dla pracodawców angażujących się w proces kształcenia zawodowego

- wprowadzenie motywatorów dla pracodawców, co spowoduje większe zaangażowanie w działania na rzecz edukacji; poprzez np. zwolnienie z podatków (ulgi podatkowe), realny zwrot kosztów kształcenia w zróżnicowanych zawodach, preferencyjne warunki rozpatrywania wniosków
- w ramach projektów finansowanych z środków UE, nagrody i wyróżnienia dla pracodawców szczególnie zaangażowanych we współpracę, promocja firm w mediach;
- wprowadzenie preferencji i zachęt finansowych do prowadzenia klas wielozawodowych w technikach. Obecnie otwieranie takich klas jest w gestii organów prowadzących, które często nie wyrażają zgody właśnie ze względów finansowych;
- wprowadzenie różnych form zachęt finansowych (np. ulg w podatku lokalnym czy nagród burmistrza lub wójta dla podmiotów gospodarczych współpracujących ze szkołami).

6 REKOMENDOWANE UREGULOWANIA SZCZEGÓŁOWE

6.1 DO ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 12 LUTEGO 2019 R. W SPRAWIE DORADZTWA ZAWODOWEGO (DZ. U. 2019, POZ. 325).

W tej grupie zawodów istotny wydaje się paragraf 4 (§ 4).

1. Na każdy rok szkolny w szkole opracowuje się program realizacji doradztwa zawodowego, uwzględniający wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego.

2. Program, o którym mowa w ust. 1, określa:

1) działania związane z realizacją doradztwa zawodowego, w tym:

a) tematykę działań, uwzględniającą w przypadku:

– szkół, o których mowa w § 2 pkt 2-7, treści programowe, o których mowa w tych przepisach,

– szkół specjalnych przysposabiających do pracy treści określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy,

b) oddziały, których dotyczą działania,

c) metody i formy realizacji działań, z uwzględnieniem udziału rodziców w tych działaniach, w szczególności przez organizację spotkań z rodzicami, z wyjątkiem branżowych szkół II stopnia, szkół policealnych i szkół dla dorosłych,

d) terminy realizacji działań,

e) osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań,

2) podmioty, z którymi szkoła współpracuje przy realizacji działań, w tym podmioty, o których mowa w § 8 ust. 1

- z uwzględnieniem potrzeb uczniów, słuchaczy i rodziców oraz lokalnych lub regionalnych działań związanych z doradztwem zawodowym.

3. Program, o którym mowa w ust. 1, opracowuje doradca zawodowy albo inny nauczyciel lub nauczyciele odpowiedzialni za realizację doradztwa zawodowego w szkole, wyznaczeni przez dyrektora szkoły.

Rekomenduje się rozważenie wprowadzenia w przyszłości innych równie istotnych bloków tematycznych w zakresie doradztwa zawodowego oraz dołączenia do działań doradców zawodowych nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

W kontekście kształcenia zawodowego istotne jest, iż powinien to być również nauczyciel kształcenia zawodowego lub/i instruktor praktycznej nauki zawodu, gdyż zawody z branży górniczej obarczone są ryzykiem bardzo niebezpiecznych warunków pracy i możliwości wystąpienie groźnych wypadków to powinno być bardzo wyraźnie podkreślane i przekazywane w ramach niniejszych materiałów. Istotne są w tej grupie zawodowej określone predyspozycje oraz przeciwwskazania. Rekomendowałoby się dołożenie dla branży górniczo-wiertniczej całego bloku tematycznego w zakresie specyficznych warunków pracy, predyspozycji do wykonywania określonych zawodów w warunkach szczególnie trudnych oraz zasad bezpieczeństwa pracy.

6.2 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. 2019, poz. 391).

Rozporządzenie określa:

1) warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu;

2) zakres spraw określonych w umowie zawartej pomiędzy szkołą a podmiotem przyjmującym uczniów lub słuchaczy na praktyczną naukę zawodu;

3) przeznaczenie środków finansowych, które szkoły prowadzące kształcenie zawodowe przekazują podmiotom przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu;

4) kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia;

5) ramowy program kursu pedagogicznego dla instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz zakres informacji, jakie umieszcza się na zaświadczeniu wydawanym po ukończeniu tego kursu.

§ 3. 1. Praktyczna nauka zawodu uczniów jest organizowana przez szkołę.

2. Praktyczna nauka zawodu młodocianych jest organizowana przez pracodawcę, który zawarł z nimi umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

§ 4. 1. Praktyczna nauka zawodu jest organizowana w formie zajęć praktycznych, a w technikum, branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej – także w formie praktyk zawodowych.

§ 7. 1. Umowę o praktyczną naukę zawodu organizowaną poza daną szkołą, zwaną dalej „umową”, zawiera dyrektor szkoły z podmiotem przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu.

2. Umowa określa:

1) nazwę i adres podmiotu przyjmującego uczniów na praktyczną naukę zawodu oraz miejsce jej odbywania;

2) nazwę i adres szkoły kierującej uczniów na praktyczną naukę zawodu;

3) zawód, w którym będzie prowadzona praktyczna nauka zawodu;

4) listę zawierającą imiona i nazwiska uczniów odbywających praktyczną naukę zawodu, z podziałem na grupy;

5) formę praktycznej nauki zawodu: zajęcia praktyczne lub praktyki zawodowe, i jej zakres, a w przypadku zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców, w tym na zasadach dualnego systemu kształcenia – także liczbę dni w tygodniu, w których zajęcia praktyczne odbywają się u pracodawców;

6) terminy rozpoczęcia i zakończenia praktycznej nauki zawodu;

7) prawa i obowiązki stron umowy, ze szczególnym uwzględnieniem praw i obowiązków określonych w § 8;

8) sposób ponoszenia przez strony umowy kosztów realizacji praktycznej nauki zawodu wraz z kalkulacją tych kosztów, z uwzględnieniem § 9;

9) dodatkowe ustalenia stron umowy związane z odbywaniem praktycznej nauki zawodu, w tym sposób zgłaszania i uwzględniania wniosków, o których mowa w § 4 ust. 11. 3. Do umowy dołącza się program nauczania danego zawodu

Rekomenduje się dodanie załącznika jako przykładowego wzoru umowy zawieranej pomiędzy szkołą-organem prowadzącym a pracodawcą.

Ze względu na specyfikę sektora górniczo-wiertniczego w organizację praktyk powinni być zaangażowani przedstawicieli instytucji rządowych. Minister właściwy dla sektora w celu odgórnego działania w zakresie wsparcia organizacji praktyk i staży.

6.3 DO ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Z DNIA 19 MARCA 2019 R. W SPRAWIE KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W FORMACH POZASZKOLNYCH (DZ. U. 2019, POZ. 652).

Ze względu na specyfikę branży górniczo-hutniczej w § 8. 1. Określona została minimalna liczba godzin kształcenia na kwalifikacyjnym kursie zawodowym jest równa

minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego w danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, z tym że w przypadku kwalifikacyjnego kursu zawodowego prowadzonego w formie zaocznej – minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego nie może być mniejsza niż 65% minimalnej liczby godzin kształcenia zawodowego w danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

Rekomenduje się wnikliwe przeanalizowanie czasu założonego w poszczególnych programach nauczania na opanowanie danej kwalifikacji. W programiach nauczania znajdują się tematy, na które wg ekspertów biorących udział w niniejszym projekcie poświęca się zbyt wiele czasu, zwłaszcza że obejmują one zagadnienia, które w praktyce nie są już stosowane lub są stosowane bardzo rzadko (w zawodach branży górniczej-wiertniczej są to elementy dotyczące między innymi np. obróbki drewna, wykonywanie obudów drewnianych itp). To bardzo istotna kwestia w kontekście tego, aby nie tracić czasu na rzeczy mało istotne, tylko maksymalnie skupić się na kształtowaniu, pogłębianiu i potwierdzaniu umiejętności poszukiwanych i istotnych dla pracodawców na rynku pracy w grupie zawodów górniczo-wiertniczych.

Bieżące monitorowanie i wdrażanie realizacji podstawy programowej w zawodach branży górniczo-hutniczej powinno mieć również na uwadze właśnie analizę i zakres zawartych w podstawie efektów kształcenia w kontekście ich zapotrzebowania i aktualizacji na rynku pracy.

6.4 Do Obwieszczenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (M.P. 2019, poz. 276).

Obwieszczenie zawiera prognozę zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy obejmuje:

1) część I określającą cele i zakres oddziaływania prognozy;

2) część II określającą prognozę zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym rynku pracy;

3) część III określającą prognozę zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na wojewódzkim rynku pracy.

Obwieszczenie to zawiera między innymi wykaz zawodów szkolnictwa branżowego, dla których prognozowane jest istotne zapotrzebowanie na pracowników szczególnie w województwach dolnośląskim, śląskim, lubelskim w tym wykazie są zawody tj.:

- Technik górnictwa odkrywkowego;
- Technik górnictwa otworowego;
- Technik górnictwa podziemnego;
- Technik przeróbki kopalin stałych;
- Technik wiertnik.

Wyżej wymienione zawody są istotne dla rynku lokalnego ale również dla gospodarki kraju w kontekście opisanego wcześniej zapotrzebowania na surowce.

Rekomenduje się powołanie zespołu, który byłby odpowiedzialny za stały monitoring zapotrzebowania na poszczególne zawody z branży górniczo-wiertniczej w poszczególnych województwach oraz w skali kraju. Tym samym zespół ten może być odpowiedzialny za monitorowanie zmian w zakresie podstaw programowych, modernizację programów nauczania oraz wspomaganie szkół w zakresie współpracy z pracodawcami z branży górniczo-wiertniczej. W innych sektorach podobne funkcje spełniają powołane Rady ds. Kompetencji np. Budowlanych, Bankowych itp.

6.5 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. 2019, poz. 1717).

Rozporządzenie określa między innymi wykaz zawodów w których nie przeprowadza się egzaminu eksternistycznego zawodowego

- Technik wiertnik;
- Technik geolog.

Rekomenduje się rozważenie możliwości zdawania egzaminu eksternistycznego zawodowego dla zawodu technik wiertnik

6.6 Do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego albo dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. z 2019, poz. 1731).

Dla zawodów branży górniczo-wiertniczej są to:

Technik górnictwa odkrywkowego 311701	świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.10. Eksploatacja złóż metodą odkrywkową oraz GIW.07. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową albo świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.10. Eksploatacja złóż metodą odkrywkową oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.07. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.03. Eksploatacja złóż metodą odkrywkową oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.41. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.03. Eksploatacja złóż metodą odkrywkową oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.41. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową

Technik górnictwa otworowego 311702	świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.9. Eksploatacja otworowa złóż oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.08. Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż albo świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.09. Eksploatacja otworowa złóż oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.08. Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.01. Eksploatacja otworowa złóż oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.40. Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.01. Eksploatacja otworowa złóż oraz MG.40. Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż

Technik górnictwa podziemnego 311703	świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.11. Eksploatacja złóż podziemnych oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.09. Organizacja i prowadzenie eksploatacji podziemnej złóż albo świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.11. Eksploatacja złóż podziemnych oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.09. Organizacja i prowadzenie eksploatacji podziemnej złóż albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.02. Eksploatacja podziemna złóż oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.39. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż podziemnych albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.02. Eksploatacja podziemna złóż oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.39. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż podziemnych

Technik przeróbki kopalin stałych 311706	świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.35. Prowadzenie procesu przeróbki kopalin stałych oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.11. Organizacja procesu przeróbki kopalin stałych albo świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.35. Prowadzenie procesu przeróbki kopalin stałych oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.11. Organizacja procesu przeróbki kopalin stałych albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.05. Obsługa maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalin oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.36. Organizacja procesu przeróbki kopalin stałych albo

	certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.05. Obsługa maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalin oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.36. Organizacja procesu przeróbki kopalin stałych

Technik wiertnik 311707	świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.8. Wykonywanie prac wiertniczych oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.13. Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych albo świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.08. Wykonywanie prac wiertniczych oraz certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.13. Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.12. Wykonywanie prac wiertniczych oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji M.34. Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych albo certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji GIW.12. Wykonywanie prac wiertniczych oraz świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie w zakresie kwalifikacji MG.34. Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych

Rekomenduje się pozostawienie elastyczności uzyskiwania certyfikatów zawodowych

6.7 DO ART. 6 USTAWY KARTA NAUCZYCIELA,

Rozdział 2. zawarty jest wykaz do których zobowiązany jest nauczycieli w szczególności do

1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;
2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;
3) **dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;**

3a) doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły;

- Zgodnie z zaleceniami w zakresie konieczności dokształcanie się, art. 70c ustawy Karta Nauczyciela

  „1. **Nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe** w rozumieniu art. 4 pkt 28a lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, oraz placówkach i centrach, o których mowa w art. 2 pkt 4 tej ustawy, **są obowiązani doskonalić umiejętności i kwalifikacje zawodowe potrzebne do wykonywania pracy** poprzez uczestniczenie w szkoleniach branżowych realizowanych **w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin w cyklu.**”

  Wydaje się iż zapis 40 godzin (to jest 1 tydzień) na trzy lata to jest stosunkowo za mało.

  Rekomenduje się zmianę obowiązkowego doskonalenia nauczycieli 40 godzin na 1 rok a nie jak jest w rozporządzeniu na 3 lata.

  To jest z korzyścią dla uczniów oraz dla pracodawców, jest większa szansa iż ewentualne zaistniałe na rynku zmiany zostaną wprowadzone do kształcenia stosunkowo szybko.
- Ponadto konieczne jest wprowadzenie zmiany w systemie kształcenia nauczycieli praktycznej nauki zawodu szczególnie w zawodach z niniejszej branży. Niedopuszczalne powinno być nauczanie zawodu przez teoretyków,
- Warte rozważenia jest iż nauczyciele z większym stażem (dyplomowani) mogliby mieć nauczycieli asystentów, młodych stażem, którzy douczaliby się na

początku przy mentorze/ tutorze a pierwsze 3 lata pracy powinni pracować w wymiarze 10-15 godzin tygodniowo u pracodawcy.

Ponadto nauczyciele zawodu powinni mieć zapewnione solidne przygotowanie i wsparcie metodyczne, pomoce dydaktyczne, poznawać nowe metody, które pozwolą im na nawiązanie lepszych relacji z młodzieżą. (...)

6.8 REKOMENDACJE W ZAKRESIE PRZYGOTOWANIA MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

- W dalszym ciągu brak na rynku edukacyjnym szczególnie w niniejszej branży górniczo-wiertniczej nowoczesnych podręczników o aktualnym stanie wiedzy na temat nowoczesnych procesów, materiałów oraz stosowanych w górnictwie maszynach i urządzeniach. Warto byłoby rozżarzyć oraz zarekomendować możliwość opracowania takich materiałów w ramach innowacji pedagogicznych lub innych projektów np. ERASMUS+ umiejętności sektorowe, lub innych projektów RPO?
- W dobie wszechobecnych multimediów niezbędne staje się opracowanie materiałów wspierających i uatrakcyjniających naukę zawodu tj. e-booki, gry dydaktyczne, testy-sprawdziany ogólnodostępne dla poszczególnych zawodów z grupy górniczo-wiertniczych jak również dla poszczególnych kwalifikacji lub całej branży;
- Warto rozważyć w grupach eksperckich zapisy efektów kształcenia w podstawach programowych w zawodach z branży górniczo-wiertniczej w kontekście możliwości uczniów na danym etapie ich rozwoju. Należy jednoznacznie stwierdzić i takie są również wnioski różnych środowisk zawodowych, iż materiał zawarty w podstawach jest zbyt obszerny, tym samym jego zbyt szeroki zakres wpływa na jakość opanowania przez uczniów. Warto może zastanowić się nad jego weryfikacją w kontekście, najistotniejszych z punktu widzenia pracodawcy efektów i na nie położyć nacisk.

  Ten aspekt byłby możliwy do zrealizowania poprzez przyznanie nauczycielom większej autonomii w doborze treści nauczania i metod pracy dydaktycznej.

  Jednak zakres dotychczasowego egzaminu zawodowego jest niezmienny i jakby wskazuje, iż nie jest to możliwe w polskim systemie kształcenia zawodowego. Należy ten problem jednak sygnalizować i poddawać dyskusji w grupach zawodowych. Brak jednolitego stwierdzenia w którym kierunku należy ten problem zweryfikować, jednak nie powinna w polskich szkołach dominować teoria iż uczymy pod egzamin, gdyż wtedy nie uczymy pod rynek pracy.

A obecne czasy i zapotrzebowanie na zasoby ludzkie w poszczególnych branżach oraz zawodach górniczo-wiertniczych powinien zmotywować organizacje edukacyjne do głębszej analizy problemu i istoty problemu ogólnokrajowego.

6.9 REKOMENDACJE SZCZEGÓŁOWYCH ROZWIĄZAŃ W OBSZARZE DODATKOWYCH UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH

- Ze względu na specyfikę sektora praktycznie niemożliwe stają się staże zagraniczne oraz praktyki zawodowe w zawodach branży górniczo-wiertniczej. Tym samym należy szukać nowych możliwości rozwoju uczniów w zakresie zawodów górniczo-wiertnicznych.
  Jednym z takich rozwiązań mogą być dodatkowe umiejętności zawodowe, które szkoła może proponować uczniom wspólnie z lokalnymi pracodawcami.
  Szkoła wspólnie z pracodawcami opracowuje program szkolenia, który rozwija dodatkowe umiejętności, tym samym umożliwia absolwentom sprawne funkcjonowanie na rynku pracy oraz umożliwia zapełnienie luki kompetencyjnej.